

Ministerstvo financí

Roční poplatkové období – právní rámec a aplikační souvislosti

Odbor 39 – Správní činnosti
Odd. 3903 – Správní činnosti v oblasti poplatků

JUDr. Anna Carus, Ph.D.

Praha 12. listopadu 2026

Roční poplatkové období – právní rámec a aplikační souvislosti

1 Roční poplatkové období

2 Poplatková povinnost

3 Dílčí poplatkové období

4 Příklad z praxe

5 Zpětná účinnost právního předpisu

6 Společné stanovisko MV a MF

7 Právo na samosprávu

Použité právní předpisy

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky („Ústava“)
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky („LZPS“)
- Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších právních předpisů („ZMP“)
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů („DŘ“)

1 Poplatkové období

Poplatkové období = zákonem ohraničené časové období, za které se místní poplatek stanovuje

Místní poplatky s ročním poplatkovým obdobím

- **Poplatek ze psů**

  § 2 odst. 5 ZMP *„Poplatkovým obdobím ze psů je kalendářní rok“*

- **Poplatky za komunální odpad**

  § 10o odst. 1 ZMP *„Poplatkovým obdobím poplatků za komunální odpad je kalendářní rok.“*

  (§ 10 odst. 2 ZMP *„Dílčím obdobím poplatků za komunální odpad je kalendářní měsíc.“*)

Kalendářní rok je období od 1. 1. do 31. 12.

2 Poplatková povinnost

- může trvat kratší dobu než kalendářní rok, např. od 1. 3. do 31. 12.
- může vzniknout nebo zaniknout v průběhu ročního poplatkového období

Vznik:

- okamžikem, kdy nastanou skutečnosti, které jsou podle zákona předmětem konkrétního poplatku (srov. § 3 DŘ)

Zánik:

- okamžikem, kdy přestanou být naplněny skutečnosti, které jsou podle zákona předmětem konkrétního poplatku

Změna:

- okamžikem, kdy dojde ke změně některého z konstrukčních prvků konkrétního poplatku, pokud s ním ZMP nebo OZV spojuje takovýto právní následek

3 Dílčí poplatkové období

Dílčí poplatkové období: § 10o odst. 2 ZMP *„Dílčím obdobím poplatků za komunální odpad je kalendářní měsíc.“*

V průběhu poplatkového období ***může docházet ke změnám, které mají vliv na výši poplatku*** *např. přehlášení fyzické osoby z jedné obce do druhé, vznik nároku na osvobození, navýšení počtu psů apod. Z těchto důvodů bylo do ZMP zakotveno dílčí poplatkové období. Dílčím obdobím se rozumí kalendářní měsíc, pro který je rozhodný stav k poslednímu dni v tomto měsíci (viz. § 10h ZMP).*

- **Významné pro reflektování změn v některém z konstrukčních prvků konkrétního poplatku na straně poplatníka**

X Roční poplatkové období: právní úprava je konstantní, předvídatelná pro poplatníky i plátce, princip zachování právní jistoty poplatníků

Poplatková povinnost trvající kratší dobu než kalendářní rok / dílčí poplatkové období

Poplatek ze psů

§ 2 odst. 3 ZMP *„V případě trvání poplatkové povinnosti po dobu kratší než jeden rok se platí poplatek v poměrné výši, která odpovídá počtu i započatých kalendářních měsíců.“*

Stanovisko MF MP/06/2022

Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství

§ 10h odst. 2 ZMP *„Poplatek se v případě, že poplatková povinnost vznikla **z důvodu přihlášení fyzické osoby v obci** snižuje o jednu dvanáctinu za každé dílčí období, na jehož konci*

a) není tato fyzická osoba přihlášena v obci, nebo b) je tato fyzická osoba od poplatku osvobozena

§ 10h odst. 3 ZMP *„Poplatek se v případě, že poplatková povinnost vznikla **z důvodu vlastnictví jednotlivé nemovité věci** zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci umístěné na území obce, snižuje o jednu dvanáctinu za každé dílčí období, na jehož konci:*

a) je v této nemovité věci přihlášena alespoň jedna fyzická osoba b) poplatník nevlastní tuto nemovitou věc, nebo c) je poplatník od poplatku osvobozen

Poplatková povinnost trvající kratší dobu než kalendářní rok / dílčí poplatkové období

Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci

§ 10m odst. 1 ZMP *„Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci se vypočte jako součet dílčích poplatků za jednotlivá dílčí období, na jejichž konci*

a) měl poplatník v nemovité věci bydliště, nebo

b) neměla v nemovité věci bydliště žádná fyzická osoba v případě, že poplatníkem je vlastník této nemovité věci

§ 10m odst. 2 ZMP *„Dílčí poplatek za dílčí období se vypočte jako součin základu dílčího poplatku zaokrouhleného na celé kilogramy nebo litry nahoru a sazby pro tento základ.*

- roční poplatkové období ≠ 12 samostatných poplatkových období
- ročnímu poplatkovému období odpovídá 12 dílčích poplatkových období

4 Příklad z praxe

Skutkový stav:

- v obci A byla s účinností od 1. 1. 2025 přijata OZV č. 1/2024 „o místním poplatku za obecní systém odpadového hospodářství“ („OZV 1/2024“)

  - sazba místního poplatku ve výši 1 000 Kč

- v dubnu roku 2026 byla zastupitelstvem obce A schválena OZV č. 5/2026 „ o místním poplatku za obecní systém odpadového hospodářství“ s účinností od 15. 6. 2026 („OZV č. 5/2026“)

  - sazba místního poplatku ve výši 1 100 Kč

  - existence přechodného ustanovení, dle kterého se poplatkové povinnosti vzniklé před nabytím účinnosti OZV č. 5/2026 posuzují podle dosavadní právní úpravy, tedy OZV č. 1/2024 (viz nepravá retroaktivita)

  - důvod přijetí: neočekávané navýšení nákladů obce A na sběr a likvidaci směsného odpadu

4 Příklad z praxe

Obcí A zamýšlená aplikace vyhlášek OZV č. 1/2024 a OZV č. 5/2026 v rámci jednoho poplatkového období kalendářního roku 2026:

- u poplatníků, kteří splnili ohlašovací povinnost před nabytím účinnosti (tedy do 15. 6. 2026) bude OZV č. 5/2026 aplikována až od 1. 1. 2027
- v kalendářním roce 2026 bude vyhláška č. 5/2026 aplikována na poplatníky, kteří svou ohlašovací povinnost splnili až po 15. 6. 2026
- došlo-li k aplikaci OZV č. 5/2026 vůči poplatníkům, kteří splnili ohlašovací povinnost před 15. 6. 2026, budou jim přeplatky vráceny v souladu s příslušnými ustanoveními DŘ

X vznik poplatkové povinnosti (srov. § 3 DŘ) **nelze vázat na splnění ohlašovací povinnosti**

X ohlašovací povinnost dle § 14a ZMP má důkazní charakter (ohlašované údaje jsou podkladem pro evidenci a vyměření poplatku)

4 Příklad z praxe

Právní hodnocení:

- čl. 2 odst. 3 Ústavy *„Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“* (obdobně čl. 2 odst. 2 LZPS)
- čl. 11 odst. 5 LZPS *„Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.“*
- § 14 odst. 1 ZMP *„Obec zavádí poplatek obecně závaznou vyhláškou.“*

- § 14 ZMP představuje **obecné zmocnění obcí** k podzákonné normotvorbě – zavedení místního poplatku (obligatorní v. fakultativní náležitosti OZV)
- jen v mezích a způsobem, který stanovuje ZMP, příp. DŘ

X nelze ho vykládat tak, že obce opravňuje k jejich modifikacím (viz nerespektování ročního poplatkové období)

5 Zpětná účinnost právního předpisu

- nebezpečí retroaktivního působení OZV, které zavádějí či mění místní poplatky s ročním poplatkovým obdobím v jeho průběhu

J: Vymezení pravé a nepravé retroaktivity v nálezu Ústavního soudu ze dne 12. 3. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 33/01

- *„Podstatou **pravé zpětné působnosti** je, že podle určité současné právní normy je možno posoudit právní skutečnosti, či právní vztahy, které se uskutečnily dříve, než právní norma nabyla účinnosti, resp. to, že nová právní norma může změnit právní následky, které podle práva nastaly přede dnem její účinnosti.“*

- *„Pro **nepravou retroaktivitu** platí, že právní vztahy vzniklé za platnosti práva starého se spravují tímto právem až do doby účinnosti práva nového, poté se však řídí tímto novým právem. Vznik právních vztahů existujících před nabytím účinnosti nové právní úpravy a právní nároky z nich vzniklé se řídí původní, nezrušenou, právní normou.“*

5 Zpětná účinnost právního předpisu

Pravá retroaktivita – v právním řádu České republiky **je obecně nepřípustná**

- Pl. ÚS 47/23 ze dne 4. 6. 2025 *„Ústavní pořádek pravou retroaktivitu výslovně zakazuje ve vztahu k trestnímu právu hmotnému v čl. 40 odst. 6 Listiny. Z čl. 1 Ústavy pak bývá dovozována její obecná nepřípustnost, přičemž z tohoto pravidla existují výjimky.“*

Nepravá retroaktivita – v právním řádu České republiky je **obecně přípustná**

- Pl. ÚS 87/20 ze dne 18. 5. 2021 *„Samo všeobecné očekávání, že platné právo zůstane nezměněno, není ústavně chráněno. Jakkoli je nepravá retroaktivita obecně přípustná, může být shledána nepřípustnou tehdy, je-li právní úpravou zasaženo do důvěry ve skutkovou podstatu a význam zákonodárných přání pro veřejnost nepřevyšuje zájem jednotlivce na další existenci dosavadního práva.„*

5 Společné stanovisko MV a MF ze dne 24. 2. 2023

Zcela výjimečný skutkový stav vážící se k roku 2023 a situaci, kdy obce schválené OZV, kterými zaváděly či měnily poplatky za komunální odpad, včas nevyhlásily ve Sb. pr. předpisů ÚSC a některých SÚ

- OZV tak nabyly účinnosti až v průběhu roku 2023 poté, co byly ve Sb. pr. předpisů vyhlášeny

Pro praxi významné závěry společného stanoviska:

- pokud nová OZV nabude účinnosti v průběhu kalendářního roku, přičemž navazuje na OZV z předchozího kalendářního roku, **mohlo by se při naplnění podmínek jednat o přípustnou nepravou retroaktivitu a na základě takovéto nové OZV by bylo možné poplatky vybírat**

- apelace MF a MV, aby obce schvalovaly OZV zavádějící místní poplatky s ročním poplatkovým obdobím tak, aby nabyly účinnosti vždy k 1. 1.

- v opačném případě se vystavují aplikačním problémům a riziku právních sporů, jejichž výsledky a dopady nelze předjímat

7 A co právo na samosprávu?

Čl. 8 Ústavy: *„Zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.“*

Čl. 100 odst. 1 Ústavy: *„Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu.“*

Čl. 101 odst. 4 Ústavy: *„Stát může zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem.“*

Čl. 104 odst. 3 Ústavy: *„Zastupitelstva mohou **v mezích své působnosti** vydávat obecně závazné vyhlášky.“* (srov. § 35 zákona o obcích)

7 A co právo na samosprávu?

X čl. 2 odst. 3 Ústavy *„Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen **v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon**.“* (obdobně čl. 2 odst. 2 LZPS)

X Čl. 11 odst. 5 LZPS *„Daně a poplatky lze ukládat **jen na základě zákona**.“*

- právo na samosprávu není právem na neomezenou autonomii ÚSC (normativní činnost)
- místní poplatky lze OZV zavádět a spravovat jen na základě ZMP a v jeho mezích – včetně zachování ročního poplatkového období
- respektování ustanovení ZMP není zásahem do práva na samosprávu, ale podmínkou jejího ústavně konformního výkonu

Ministerstvo financí

Děkuji za pozornost